

## **Lasteaia rühmaõpetaja eneseanalüüsimudel**

Tartu Ülikooli eetikakeskuse väljatöötatud lasteaia rühmaõpetaja eneseanalüüsimudel on vahend rühmaõpetajale oma rolli mõtestamiseks ja tegevuste tähtsuse järjekorda panemiseks.

Laiemalt on mudel ka kommunikatsioonivahend lasteaiapere ja rühmaõpetajate (ja/või õpetaja abide, assistentide) vaheliste suhete ja kokkulepete mõtestamiseks. Mudelit saab kasutada näiteks arengu- või koostöövestluste läbiviimiseks ühe rühma meeskonnas või juhtkonna ja rühmaõpetaja(te) vahel, alustava õpetaja esimese tööaasta toetamiseks, tugitöötajate ja rühmaõpetajate vastastikuste ootuste kooskõlastamiseks ning ühiste tööpõhimõtete loomiseks.

Mudel on esitatud rollikaartidena ja selle abil saab lasteaia rühmaõpetaja kui väärtuskasvatuse võtmeisiku tähtsat rolli mõtestada mänguliselt ja pingevabalt, nii omaette kui ka mitmekesi.

### **Lasteaia rühmaõpetaja eneseanalüüsimudeli väljatöötamises osalesid:**

**Tartu Ülikooli eetikakeskuse töörühm:** Halliki Harro-Loit, Helen Hirsnik, Mari-Liis Nummert, Nele Punnar, Ene Tigas

### **Ilmatsalu Lepatriinu Lasteaed**

**Lasteaia rühmaõpetaja eneseanalüüsimudeli testimistesse panustasid:** Tartu Luterliku Peetri Kooli Lasteaia õppejuht Külvi Teder ja võrgustiku kohtumistel osalenud lasteaedade esindajad Rakvere Kungla lasteaiast, Tallinna lasteaiast Pääsusilm, Pangapealse lasteaiast, Rannamõisa lasteaiast, Tahkuranna lasteaed-alkkoolist, Kilingi-Nõmme lasteaiast Kröll, Ilmatsalu lasteaiast Lepatriinu, Tallinna Päikesejänku lasteaiast, lasteaiast Neeme Mudila, Tabivere lasteaiast Rõõmula, Lohkva lasteaiast, Tabasalu lasteaiast, Tallinna lasteaiast Sipsik, Tartu eralasteaiast Terake, Soinaste lasteaiast Laululind, Tallinna Vormsi lasteaiast ja Viljandi valla lasteaiast Päikesekiir.

*Lasteaia rühmaõpetaja eneseanalüüsimudeli koostamist toetas Haridus- ja Teadusministeeriumi riikliku programmi „Eesti ühiskonna väärtusarendus 2009–2013“ jätkuprogramm 2021–2026.*

## Mudeli taustast

Lasteaia rühmaõpetaja eneseanalüüsimudel on alguse saanud Tartu Ülikooli eetikakeskuse ja Tallinna Haridusameti klassijuhataja teema-aasta raames loodud klassijuhataja eneseanalüüsimudelist, mille lähtepunktiks oli TÜ eetikakeskuse 2020. aastal ilmunud raamat „Klassijuhataja käsiraamat. Väärtuskasvatuse teejuht õpetajale ja koolijuhile“. Klassijuhataja eneseanalüüsimudeli kohta saab rohkem lugeda siit: <https://eetika.ee/et/sisu/klassijuhataja-eneseanalüüsi-mudel>

Klassijuhataja eneseanalüüsimudelis väljatoodud rollid olid kõnekad ka lasteaia kontekstis ja seetõttu kohandasime koostöös Ilmatsalu Lasteaiaga Lepatriinu olemasolevat mudelit rühmaõpetaja jaoks sobivaks. Seejärel viisime läbi mitu katsetamist hea lasteaia võrgustikku kuuluvate lasteaedade esindajatega ning kohandasime mudelit vastavalt tagasisidele.

## Mudeli kasutamine

Lasteaia rühmaõpetaja eneseanalüüsimudel sisaldab:

- rollikaarte (3);
- tegevuskaarte (3x8).




### Rollikaardid

Rühmaõpetaja eneseanalüüsi mudel koosneb kolmest peamisest rollist:

- rühmaõpetaja(d) kui kommunikatsioonijuht/-juhid – peamiselt rühmale ja lapsevanematele, kuid ka lasteaiale kui organisatsioonile keskenduv roll, mille eesmärk on suhtluskokkulepete algatamine, suhete loomine ja info kogumine oma rühma laste heaks;
- rühmaõpetaja(d) kui rühmakultuuri kujundaja(d) – peamiselt oma rühmale (nii lastele kui nende vanematele) keskenduv roll, mille eesmärk on ühtse ja hästitoimiva rühmakultuuri ning omavaheliste heade suhete ja suhtluspraktikate kujundamine;
- rühmaõpetaja(d) kui lapse individuaalse arengu toetaja(d) – peamiselt oma rühma igale lapsele eraldi keskenduv roll, mille eesmärk on individuaalsete eripärade igakülgne toetamine.

## Tegevuskaardid

Kõigi kolme rolli alla on koondunud omakorda seda rolli kirjeldavad peamised tegevused, mille abil saab rühmaõpetaja või terve meeskond vaadata oma igapäevatoole kriitiliselt otsa ning teha teadlikke valikuid, milliseid rolle või tegevusi individuaalselt või lasteaia tasandil esikohale seada. Rollikaardid ja nende alla kuuluvad tegevuskaardid on tähistatud kolmes eri värvis ja lisatud on ka tingmärgid (tingmärk aitab rollidel vahet teha juhul, kui te ei kasuta värviprinti). Värvieristus aitab mudeli kasutajatel mõista, millise rolliga seonduvaid ülesandeid oma töös kõige enam täidetakse või milliseid eelistatakse:

-  (kollast värvi kaardid) – rühmaõpetaja(d) kui lapse individuaalse arengu toetaja(d)
-  (sinist värvi kaardid) – rühmaõpetaja(d) kui rühmakultuuri kujundaja(d)
-  (roosat värvi kaardid) – rühmaõpetaja(d) kui kommunikatsioonijuht/-juhid

Iga rolli alla koondub kaheksa ülesannet. On oluline teada, et nimekiri neist tegevustest pole rühmaõpetajat kohustav ega piirav! Iga rolli all välja toodud tegevused on valik rühmaõpetaja ülesannetest, millest iga õpetaja peab omakorda tegema valiku, milliseid tegevusi konkreetse rühmaga konkreetsetel ajahetkel prioriseerida tasub. Mudel toetab rühmaõpetajat rolliga seotud teadlike valikute tegemisel.

Ühe või teise värvi domineerimine või nende tasakaalustatus rühmaõpetaja valikutes ei tähenda, et midagi oleks hästi või halvasti – pigem on oluline küsida, miks nii on.

## **Näidisstsenaariumid**

Valik viise, kuidas lasteaia rühmaõpetaja eneseanalüüsimudelit kasutada

### **PÜRAMIID: RÜHMAÕPETAJA TEGELIKKUS**

Stsenaariumi lahendamiseks on vaja:

- tegevuskaartide pakki (24 kaarti);
- stsenaariumi juhendit.

### **Ülesanne: milliseid tegevusi igapäevaselt rühmas teed?**

#### **Juhis:**

- Loe tegevused rahulikult läbi.
- Vali 10 kõige olulisemat tegevust, mida sa iga päev teed. Seejärel vali nendest 6 kõige olulisemat.
- Lao püramiid skeemil 3-2-1 (kõige olulisem tegevus tipus).
- Soovi korral jäädvusta see püramiidist pilti tehes, et saaksid vajadusel selle juurde tagasi tulla.

### **Valik refleksiooniküsimusi individuaalseks analüüsiks, grupis või üle ruumi:**

- Miks valisid just need tegevused?
- Tutvu rühmaõpetaja kolme rolli värviprofiiliga. Millised rollid domineerivad sinu püramiidis?
- Kui keskendud mõnele konkreetsele tegevusele, siis milles see sinu jaoks seisneb? Mida sa selle tegevuse raames teed?
- Millistele tegevustele pühendad kõige rohkem aega? Miks?
- Kes sind täna toetab? Milline on sinu tugivõrgustik tänasel päeval?
- Millist tuge sa oma tööks veel vajad? Kes sind selles toetada võiks?

## **PÜRAMIID: RÜHMAÕPETAJA IDEAAL**

Stsenaariumi lahendamiseks on vaja:

- tegevuskaartide pakki (24 kaarti);
- stsenaariumi juhendit.

**Ülesanne: milliseid tegevusi tahaksid rühmaõpetajatöös esile seada, kui kättesaadavad oleksid kõikvõimalikud ressursid?**

**Juhis:**

- Loe tegevused rahulikult läbi.
- Vali 6 kõige olulisemat tegevust, millega sa rühmaõpetajana kõige enam tegeleda tahaksid.
- Lao püramiid skeemil 3-2-1 (kõige olulisem tegevus tipus).
- Soovi korral jäädvusta püramiid pilti tehes, et saaksid vajadusel selle juurde tagasi tulla.

**Valik refleksiooniküsimusi individuaalseks analüüsiks, grupis või üle ruumi:**

- Milliseid mõtteid tekkis rühmaõpetaja ideaalpilti luues?
- Miks valisid just need tegevused?
- Tutvu rühmaõpetaja kolme rolli värviprofiiliga. Millised rollid domineerivad sinu püramiidis?

## **LISAÜLESANNE: TEGELIKKUS VERSUS IDEAAL**

Eelnevalt on vaja lahendada stsenaariumid „Rühmaõpetaja tegelikkus“ ja „Rühmaõpetaja ideaal“.

**Valik refleksiooniküsimusi individuaalseks analüüsiks:**

- Mil moel erineb rühmaõpetaja töö tegelikkus ideaalist? Miks see nii on?
- Mida saaksid teha selleks, et igapäevatöö saaks läheneda ideaalile? Mis peaks selleks muutuma?

- Kes võiks sind ideaali suunas liikumisel abistada?
- Kas ja milliseid koolitusi või tuge vajad ideaali suunas liikumiseks?

### **Valik refleksiooniküsimusi grupis või üle ruumi:**

- Milliseid mõtteid tekkis tegevuste seast valikuid tehes?
- Kas valikute tegemine oli kerge või keeruline? Miks see nii võis olla?
- Miks valisite just need tegevused?
- Mil moel erineb rühmaõpetaja töö tegelikkus ideaalist? Miks see nii on?
- Mida saaks teha selleks, et igapäevatöö saaks ideaalile läheneda?

### **PÜRAMIID: MEIE LASTEAIA RÜHMAÕPETAJA**

Stsenaariumi lahendamisele võiks eelneda individuaaltöö stsenaariumi „Rühmaõpetaja tegelikkus“ lahendamine. Ülesande sujuvaks lahendamiseks soovitame valida ühe meeskonnaliikme, kes grupidööd eest veab.

Stsenaariumi lahendamiseks on vaja:

- tegevuskaartide pakki (24 kaarti) igale grupile;
- stsenaariumi juhendit igale grupile;
- moodustada grupp/grupid (4–5 inimest grupis).

**Ülesanne: millised on teie lasteaia jaoks kõige olulisemad rühmaõpetaja tegevused?**

#### **Juhis:**

- Lugege tegevused rahulikult läbi.
- Arutlege grupis rühmaõpetajate erinevate ülesannete üle (tegevuskaardid) ja valige neist välja 6 kõige olulisemat.
- Laduge need püramiidi skeemi 3-2-1 järgi (kõige olulisem tegevus tipus).

#### **Refleksiooniküsimus iseendale:**

- Kas sinu isiklik püramiid sarnaneb lasteaia ühise püramiidiga? Mis on peamised sarnasused ja erinevused? Millest võib see tingitud olla?

**Valik refleksiooniküsimusi grupis või üle ruumi:**

- Milliseid mõtteid tekkis tegevuste seast valikuid tehes?
- Kas valikute tegemine oli kerge või keeruline? Miks see nii võis olla?
- Miks valisite just need tegevused?
- Kuidas saate sellise püramiidi rakendumist oma lasteaias toetada?